

**Marc Bruyn (Orpheus):
"Als geluidsman heb je hier
een fantastische werkplek"**

De akoestiek van de Apeldoornse Schouwburg Orpheus is beroemd en veelbesproken. Ook in een gesprek met geluidstechnicus Marc Bruyn kun je dus natuurlijk niet om dat onderwerp heen. Maar Bruyn vertelt meer. Over de ontwikkelingen op theatertechnisch gebied bijvoorbeeld en over de veranderingen in het vak. Al blijven het aller-opvallendste toch de bijzondere akoestische oplossingen, waardoor Orpheus zowel als theater als concertzaal kan dienen. "Als geluidsman heb je hier een fantastische werkplek", aldus Bruyn.

Marc Bruyn werkt alweer een jaar of zeven bij Orpheus en net zoals bij veel mensen die in de theaterwereld werken, is het ook bij hem voortgekomen uit hobby. Of zoals hij het zegt: "Ooit had ik in de kroeg met iemand een discussie over luidspre-

kers en die persoon zei dat ik maar eens bij 'm moest langskomen om te komen kijken. Daarna was ik verkocht en zo ben ik er eigenlijk ingerold." Na in Apeldoorn eerst een tijd bij poppodium Gigant te hebben gewerkt, vertrok Bruyn naar een verhuur-

bedrijf tot hij zeven jaar geleden dus bij Orpheus neerstreek. Daar werkt hij op dit moment als geluidstechnicus is een technische ploeg die uit twaalf man bestaat.

Het moet je liggen

Orpheus is een groot theater en onlangs werden nog twee nieuwe mensen aan de technische ploeg toegevoegd. Bruyn viel het daarbij op dat bij het theater wel de nodige sollicitatiebrieven binnenkwamen, maar dat het toch niet overliep van technici die op zoek zijn naar werk. Toch zit het volgens hem met de jonge aanwas wel goed: "We hebben hier ook altijd een stagiair rondlopen, die volledig meedraait met de groep om zo te ervaren hoe het werk echt in elkaar steekt. Die stagiairs zijn doorgaans van een behoorlijk niveau. Het is echt een vak dat je in de praktijk moet leren natuurlijk en de een pikt het uiteraard sneller op dan de ander. Het moet ook een beetje in je zitten, want je kunt het niet alleen maar leren. Het moet je echt liggen, anders houd je het niet vol."

Ontwikkeling

Zelf is Bruyn iemand die het vak inderdaad in de praktijk écht onder de knie heeft gekregen en door de jaren heen heeft hij het ook zien veranderen, zo zegt hij: “Door het hele Arbo-verhaal bijvoorbeeld. Soms zitten daar wel regels bij waarvan je je afvraagt of het wel zo nodig is, maar het grootste belang is natuurlijk wel dat je veilig werkt. Bij elke productie werk je weer met andere mensen en dan is het wel zo handig als dergelijke regels er zijn en je dus aan de veiligheidseisen voldoet. Het is

is de ruimte die overal is en die het een werkbaar geheel maakt. Als je boven-in begint, dan valt het zelfs op de rollenzolder al op. Niks ‘kruip-door-sluip-door’, maar voldoende bewegingsruimte en bovendien slimme oplossingen die het werken er makkelijk maken. Bruyn: “De rollenzolder is eigenlijk verdeeld in drie velden en in elk veld zijn drie beweegbare balken aangebracht, die naar elke plek in het betreffende vak geschoven kunnen worden. Aan die balken hangt een motor, waarmee 1000 kilo getrokken kan worden. Met die

lijkheden is het mogelijk om bijvoorbeeld een warm en intiem theatergeluid te creëren, maar kan net zo goed een akoestiek gecreëerd worden dat zich kan meten met de allerbeste concertzalen. “Dat kan bijvoorbeeld doordat er verschillende gordijnen hangen aan de zijanten van de zaal”, legt Bruyn uit. “Met een afstandsbediening kunnen we die gordijnen verder open of dichtzetten en daarmee kan bijvoorbeeld qua nagalmtijd gevarieerd worden tussen 1,4 en 2,4 seconden. Dat is dus een van de middelen waarmee we de akoestiek altijd

hangen. Erboven gaat op bepaalde plekken de hoogte verder tot 23 meter. De panelen sluiten de zaal niet helemaal af van die ruimte, maar ze zorgen er wel voor dat het geluid op de juiste manier de zaal inrolt.

Stil

Wanneer op het toneel eens niets gebeurt in Orpheus, zal opvallen hoe bijzonder stil het er kan zijn. Geen makkelijke opgave in een theater, maar er zijn bijvoorbeeld heel strenge eisen gesteld aan alle technische installatie. Bruyn: “De luchtbehandeling is bijvoorbeeld heel stil gemaakt. In de kanalen is veel glaswol aangebracht en de lucht wordt met zo’n lage snelheid de zaal in geblazen, dat je ook daar niks van merkt.” Ook bij de koelinstallatie is amper geluid te horen. “Het geluid dat er dan overblijft is van zo’n laag gehalte dat het eigenlijk niet eens meetbaar is. Als je in die stilte ineens een bezem zou laten vallen bij een ‘harde’ akoestische opstelling, dan zou iedereen zich helemaal rot schrikken”, aldus Bruyn. De geluidstechnicus is uitermate tevreden over het geluid in Orpheus. “Ook omdat ik bij de verbouwing in 2003/2004 zelf erg nauw betrokken ben geweest bij hoe het hele audiogebeuren hier moest worden. Dat zie je dan bijvoorbeeld terug in de keuze voor de apparatuur waar hier mee gewerkt wordt (zie kader). We hebben hier een topgeluid en kunnen ons meten met de beste concertzalen. We kunnen hier alles programmeren wat we willen, omdat we het geluid er altijd op kunnen aanpassen en zo blijft het enorm afwisselend. Wat wil je als geluidstechnicus dan nog meer?”

ook een kwestie van hoe je de regels interpreteert natuurlijk.” Ook op technisch gebied vinden uiteraard altijd de nodige veranderingen plaats. “Het hele videogebeuren is nog steeds heel sterk in opkomst. Op dit moment staat hier bijvoorbeeld de musical Ciske de Rat, waarbij de decors geprojecteerd worden. Als theater kun je in die ontwikkelingen eigenlijk niet mee, want als je dit jaar apparatuur zou aanschaffen dan is het volgend jaar weer oud. Daarom huren wij die spullen ook altijd in”, legt Bruyn uit.

Rollenzolder

Wat opvalt bij een rondje door Orpheus

dingen kun je dus als het nodig is op een makkelijke manier overal komen en dat is toch prettig werken.”

Variatie

Het moet voor Bruyn sowieso prettig werken zijn bij Orpheus. De vrijheid en de afwisseling in de theaterwereld noemt hij namelijk de mooiste aspecten van zijn vak en juist die afwisseling is bij Orpheus nog groter dan op andere plekken. “Door de slimme akoestiekoplossingen (ontworpen door Artec) kan er namelijk naar hartelust gevarieerd worden. De akoestiek kan worden aangepast aan de voorstelling die gaat plaatsvinden. Juist door die variatiemoge-

kunnen optimaliseren.” Andere middelen die bij Orpheus voor handen zijn om altijd tot de juiste akoestiek te kunnen komen, zijn reflectiepanelen, een reusachtige galkamer en een mobiele ‘orkestschelp’. “De orkestschelp bestaat uit houten, gebogen klankkaatsers. De elf klankkaatsers (ieder 9x3 meter) staan op wielen en wegen maar liefst 1400 kilo, per stuk welteverstaan”, gaat Bruyn verder. De zwaargewichten kunnen in verschillende samenstelling en vorm achter het orkest worden neergezet, al naar gelang de omvang van het orkest. Ook het akoestische plafond is indrukwekkend te noemen. Grote panelen van 18 x 5 meter die op 13 meter hoogte

Het geluid

In een zaal waar de akoestiek zo neigt naar perfectie als bij Orpheus, mag natuurlijk ook het geluid alleen van uitstekende kwaliteit zijn. Bij de verbouwing werd de geluidsinstallatie door HWP Theateradvies uitbesteed, waarbij uiteindelijk werd gekozen voor Audio Electronic Mattijsen (AEM). Qua apparatuur is destijds gekozen voor een M2D Curvilinear Line Array systeem in een stereo opstelling, aangestuurd door een LD-3 Array Line Driver. Per kant worden negen M2D luidsprekers gevlogen, aangevuld met 700-HP subwoofers, MM4 frontfills en UPA centre-cluster. Het systeem wordt daarnaast nog aangevuld met 2 x 1 UPA links en rechts op de subwoofers.

Voorafgaand aan de oplevering werd het systeem door Niels Janssen (SIM Engineer), Eric Mattijsen (AEM) en Marc Bruyn geoptimaliseerd met behulp van het merkonafhankelijke meetsysteem SIM-3.

SIM (Source Independent Measurement) meet tegelijkertijd op verschillende, willekeurige locaties in de zaal systeembalans, fase- en frequentiegedrag en impuls response. Afhankelijk van de resultaten kunnen correcties worden gerealiseerd door fysieke verplaatsing van componenten en/of externe processor, zoals Soundweb, Audio of bijvoorbeeld losse EQ’s en delay’s. SIM-3 is zoals gezegd brononafhankelijk en het is geschikt voor het optimaliseren van iedere geluidsinstallatie, ongeacht het merkplaatje op de kast. In Orpheus is geSIM’ed door Niels Janssen, die vertelt over de voordelen van het SIM-3 systeem: “Qua opbouw en metingen valt vooral op dat de weergave van frequency response heel snel gaat. Dat is bijvoorbeeld belangrijk voor juiste metingen tijdens een live concert. Ook is de bediening van de software snel en overzichtelijk met behulp van muis én toetsenbord. Bovendien is het mogelijk om vier opgeslagen metingen plus de live data te vergelijken.”